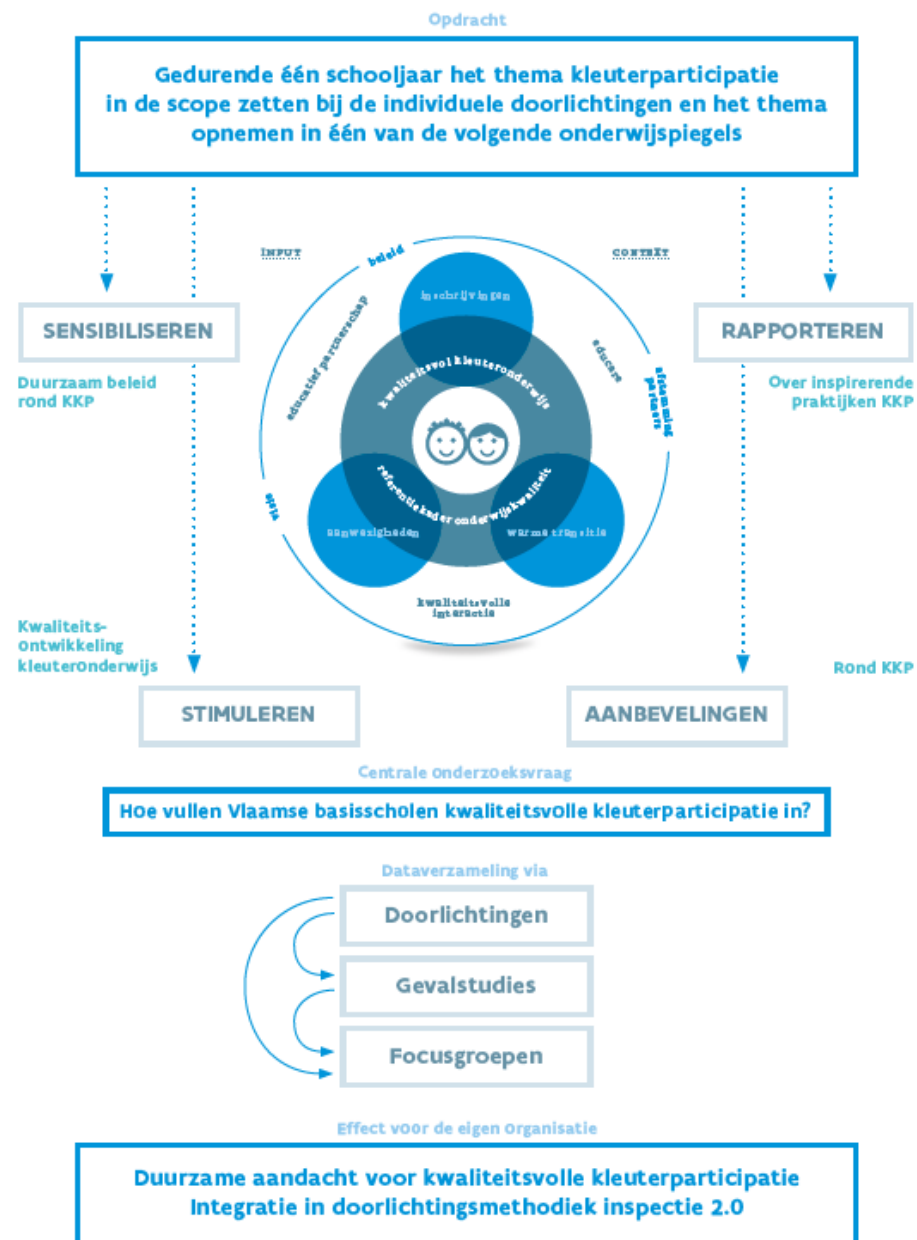

Kwaliteitsvolle kleuterparticipatie:

Een onderzoek en een bron van inspiratie

OPBOUW ONDERZOEKSRAPPORT

‘Kwaliteitsvolle kleuterparticipatie: een onderzoek en een bron van inspiratie’!

1. Leeswijzer
2. Legitimering en visie op het onderzoek
3. Theoretisch kader
4. Onderzoeksmethode
5. RESULTATEN
 - *Resultaten per hefboom voor gewoon ba*
 - *Uit de DL*
 - *Gevalstudies*
 - *Reflecties uit de focusgroepen (+ resultaten DL & gevalstudies)*
 - *Verdere analyses: verbanden met schoolkenmerken en schoolprofielen*
 - *Bubao: verkennende resultaten + gevalsstudie*
6. Conclusies en aanbevelingen
7. Tot slot: omdat kleuteronderwijs belangrijk is...
8. Bijlagen (visuele voorstellingen, kleuterbrillen, richtvragen, programma focusgroepen...)

LEESWIJZER

‘Kwaliteitsvolle kleuterparticipatie: een onderzoek en een bron van inspiratie’!

- Stimulerend en sensibiliserend onderzoek
 - Conceptcirkel kwaliteitsvolle kleuterparticipatie
 - Onderzoek tijdens doorlichtingen, inspirerende praktijkvoorbeelden, focusgroepen
- Schat aan informatie voor verschillende doelgroepen:
bronnendocument voor
 - Praktijkgids voor kleuteronderwijzers
 - Presentaties voor ondersteunende partners
 - Deelname aan fora, publicatie van artikels
 - ...

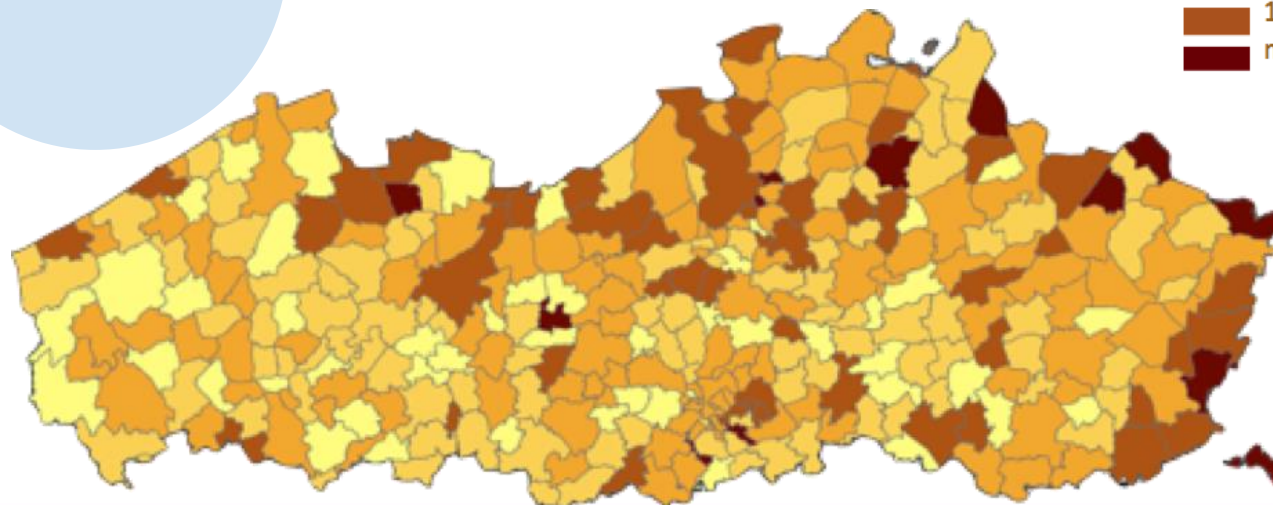
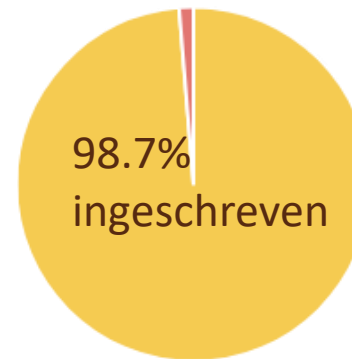
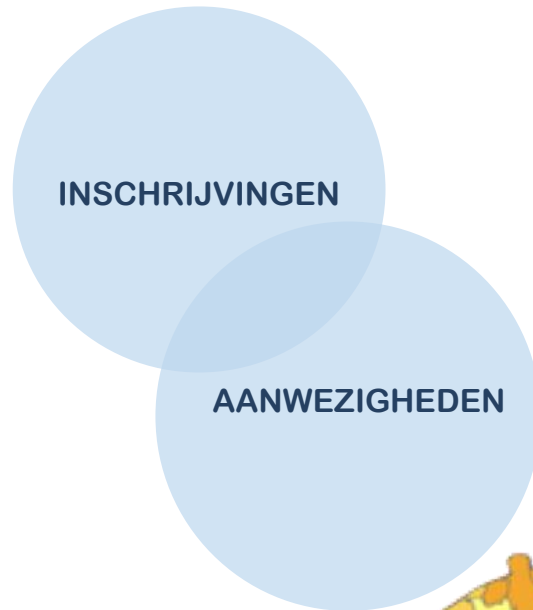
Reflectie stimuleren:

- Wat kan kwaliteitsvolle kleuterparticipatie voor u, in uw specifieke context, betekenen?
- Maar ook omgekeerd: wat kan u betekenen voor kwaliteitsvolle kleuterparticipatie?

THEORETISCH KADER

Vanaf het Jaar van de kleuter (2007-2008): decretale opdracht voor scholen gewoon bao.

THEORETISCH KADER

Algemene bevindingen uit nationaal en internationaal onderzoek:

1. Positieve effecten van kleuterparticipatie op voorwaarde van voldoende aanwezigheid en kwaliteit van onderwijs.
2. **Vooraf** sociaal achtergestelde kinderen, ervaren de grootste positieve effecten van kleuteronderwijs.

Kanttekening bij het Vlaams kleuteronderwijs

“Enkele studies formuleerden specifiek over het Vlaamse kleuteronderwijs een aantal kritische opmerkingen. Zo zijn er heel wat drempels voor ouders in armoede om hun kinderen in het kleuteronderwijs in te schrijven.”

Het **bindingsproces** tussen school en kind wordt vaak bemoeilijkt door een gebrek aan kennis en appreciatie van de cultuur van arme gezinnen.”

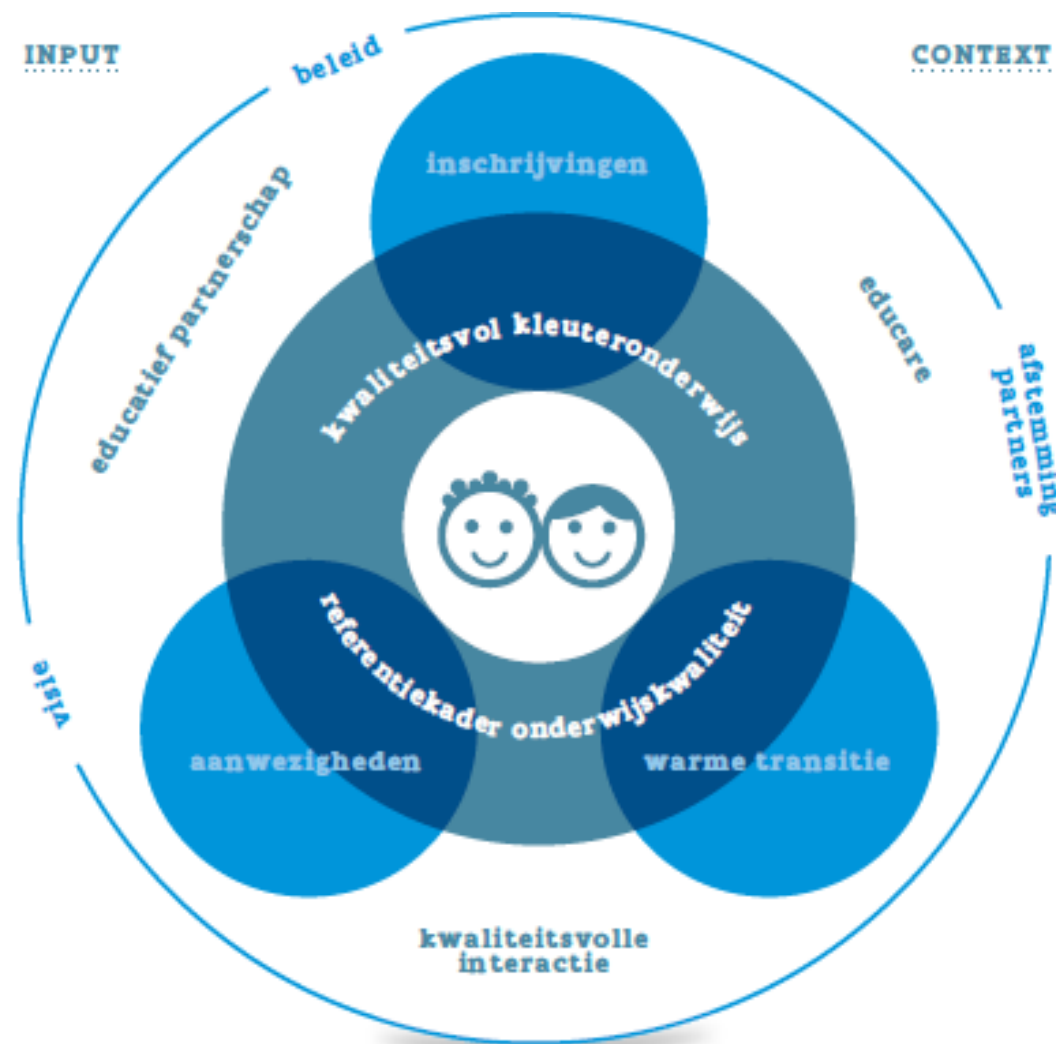

THEORETISCH KADER

*“De **veronderstelling** van een vroege deelname is dat kinderen beter zullen leren en dat dit hun latere schoolresultaten positief zal beïnvloeden.*

De observaties van de eerste schoolervaringen van de jongste kinderen tonen dat leerkansen geen evidentie zijn en dat ze meestal niet gelijk zijn voor elk kind...”

=> Deelname aan kwaliteitsvol kleuteronderwijs

Kwaliteitsvolle kleuterparticipatie

Het OK referentiekader voor onderwijskwaliteit

Rubriek

Deelrubriek

Kwaliteitsverwachting

Beleid

Beleid

BL1	De school ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd en samenhangend beleid rekening houdend met haar (pedagogisch) project.
BL2	De school geeft haar organisatie vorm op het vlak van cultuur en structuur.
BL3	De school werkt participatief en responsief.
BL4	In de school heerst een innovatieve en lerende organisatiecultuur.
BL5	De school bouwt samenwerkingsverbanden uit die het leren en onderwijzen ten goede komen.
BL6	De school communiceert transparant over haar werking met alle betrokkenen.

Onderwijskundig beleid

BL7	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid op het vlak van leren en onderwijzen.
-----	---

Personeels- en professionaliseringsbeleid

BL8	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend personeelsbeleid dat integraal en samenhangend is.
BL9	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend professionaliseringsbeleid en heeft hierbij specifieke aandacht voor beginnende leraren.

Financieel en materieel beleid

BL10	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend financieel en materieel beleid.
BL11	De school beheerst de kosten voor alle lerenden.

Fysieke en mentale veiligheid van de leef-, leer- en werkomgeving

BL12	De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid met het oog op de fysieke en mentale veiligheid van de leef-, leer- en werkomgeving.
------	--

Resultaten en effecten

R1	De school bereikt de minimaal gewenste output bij een zo groot mogelijke groep van lerenden.
R2	De school streeft naar welbevinden en betrokkenheid bij alle lerenden en het schoolteam en naar tevredenheid bij ouders en bij andere relevante partners.
R3	De school streeft bij elke lerende naar zoveel mogelijk leerwinst.
R4	De school stimuleert de studievoortgang van elke lerende.
R5	De school waarborgt de toegang tot onderwijs voor elke lerende.
R6	De school streeft naar effecten op langere termijn bij alle lerenden.

Kwaliteitsontwikkeling

K1	De school ontwikkelt haar kwaliteit vanuit een gedragen visie die vertaald is in de onderwijsleerpraktijk.
K2	De school evalueert haar werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij de lerenden.
K3	De school borgt en ontwikkelt de kwaliteit van de onderwijsleerpraktijk.

Ontwikkeling stimuleren

Doelen

D1	Het schoolteam realiseert doelgericht een brede en harmonische vorming die betekenisvol is.
D2	Het schoolteam hanteert doelen die sporen met het gevalideerd doelenkader en zorgt voor samenhang tussen de doelen.
D3	Het schoolteam hanteert uitdagende en haalbare doelen.
D4	Het schoolteam expliciteert de doelen en de beoordelingscriteria.

Vormgeving onderwijsleerproces en leef- en leeromgeving

V1	Het schoolteam en de lerenden creëren samen een positief en stimulerend school- en klasklimaat.
V2	Het schoolteam en de lerenden gaan positief om met diversiteit.
V3	De leef- en leeromgeving en de onderwijsorganisatie ondersteunen het bereiken van de doelen.
V4	Het schoolteam biedt een passend, actief en samenhangend onderwijsaanbod aan.

Begeleiding

B1	Het schoolteam geeft de begeleiding vorm vanuit een gedragen visie en systematiek en volgt de effecten van de begeleiding op.
B2	Het schoolteam biedt begeleiding zowel op het vlak van leren en studeren, onderwijsloopbaan, psychisch en sociaal functioneren als preventieve gezondheidszorg.
B3	Het schoolteam biedt elke lerende een passende begeleiding met het oog op gelijke onderwijskansen.
B4	Het schoolteam geeft de begeleiding vorm samen met de lerende, de ouders/thuisomgeving en andere relevante partners.

Opvolging

O1	Het schoolteam geeft de lerenden adequate feedback met het oog op de voortgang in het leer- en ontwikkelingsproces.
O2	Het schoolteam evalueert op een brede en onderbouwde wijze het onderwijsleerproces en het behalen van de doelen.
O3	Het schoolteam stuurt het onderwijsleerproces bij op basis van de feedback- en evaluatiegegevens.
O4	Het schoolteam beslist en rapporteert onderbouwd over het behalen van de doelen bij de lerende.

http://mijnschoolisok.be/professionals/wie-is-ok/attachment/ok_bronnendoc_low/

THEORETISCH KADER

Conceptcirkel:

- 6 hefboomen en 16 bepalende factoren

Gebaseerd op:

- OK en bronnendocument
- Onderzoek kleuterparticipatie O&V
- Pedagogisch raamwerk K&G
- Sleutelindicatoren OESO
- VLOR-adviezen
- Praktijkonderzoek
- Projecten
- ...

Meer info over de conceptcirkel?

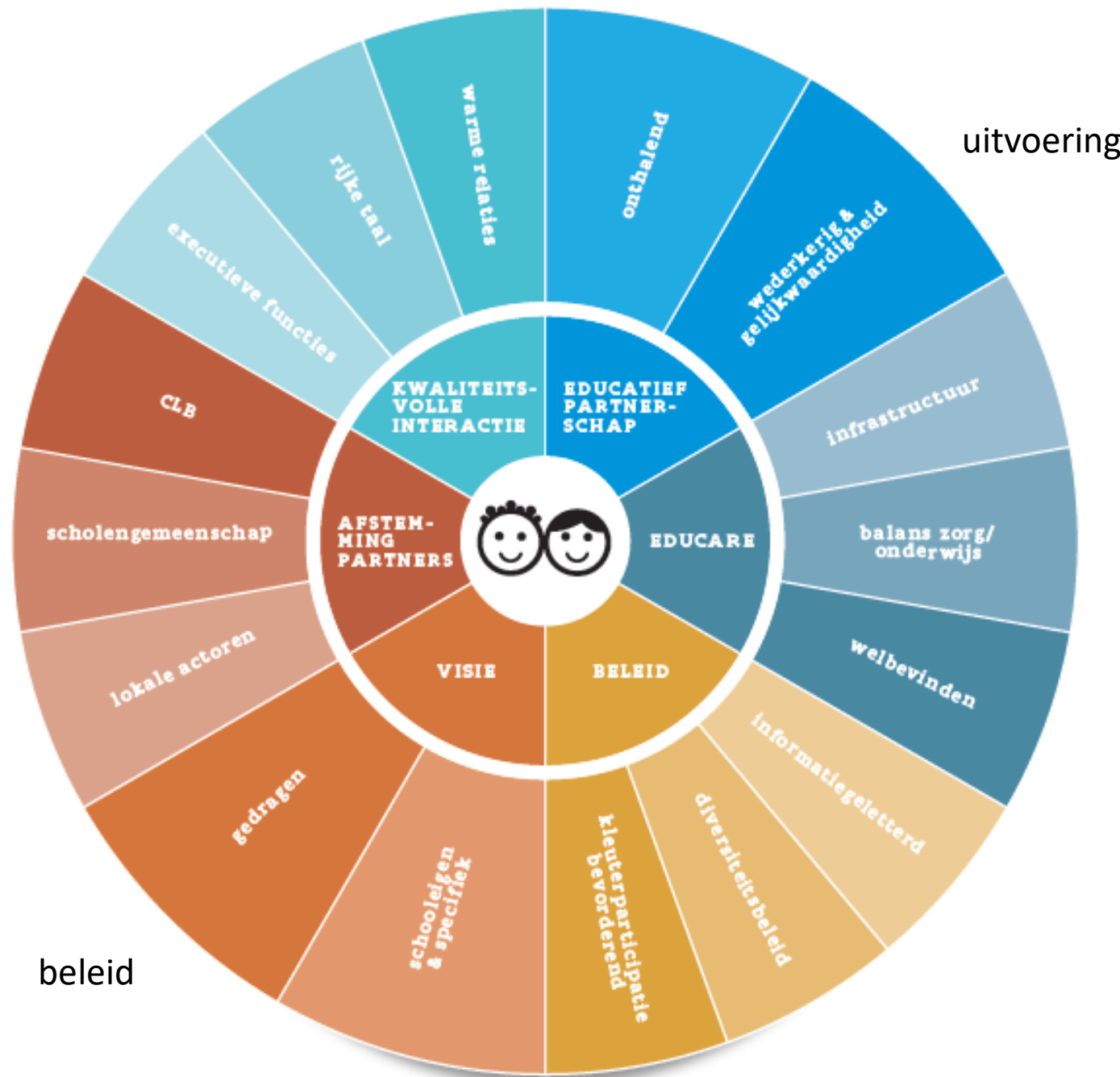
<https://www.onderwijsinspectie.be/nl/onderzoek-kleuterparticipatie>

Uitvoering

Beleid

ONDERZOEKSMETHODE EN OPERATIONALISERING

Fase 1: Onderzoek tijdens de doorlichtingen

Integratie in de doorlichting:

- Steekkaarten met richtvragen per hefboom
- Gesprekken, klasobservaties en flitsbezoeken
- Stem van leerlingen en ouders
- Dataverzameling via inschaling items + toelichting in 105 scholen bao en 8 scholen bubao

Representatieve steekproef voor bao (provincies, onderwijsverstrekkers, verstedelijkingsgraad)

- Uitzondering: ondervertegenwoordiging scholen met grootstedelijke context
- Aanwezigheid van kwetsbare groepen: spreiding

Verdere data-analyse

- Welke schoolprofielen kunnen we onderscheiden?
- Gaat een kwaliteitsvolle praktijk voor KKP samen met een sterk beleid?
Andere schoolkenmerken?

kleuterbril

Hou met de inspecteurs even halt op de plek waar de kleuters 's morgens afscheid nemen van hun mama of papa.

Vertel eens hoe de kleuteronderwijzers ervoor zorgen dat zo'n afscheid goed verloopt...

kleuterbril

Hou met de inspecteurs even halt op de plaats waar de kleuters 's middags eten.

Hoe verloopt het middageten voor de kleuters die warm of koud eten?
Wie helpt de kleuters?

Kwaliteitsvolle kleuterparticipatie

Uitvoeringsniveau

Kwaliteitsvolle interactie	KI1	De kleuteronderwijzers bieden activiteiten en strategieën aan die de ontwikkeling, het probleemoplossend denken en de zelfregulatie van de kleuters bevorderen.
	KI2	De kleuteronderwijzers hanteren een rijke taal en creëren activiteiten en situaties waarbij ze voor alle kleuters rijke talige interacties uitlokken.
	KI3	De kleuteronderwijzers hanteren een laagdrempelige, warme, ontmoetende stijl in hun professionele relaties met kleuters.
Educatief partnerschap	EP1	De kleuteronderwijzers schenken aandacht aan warme transitiemomenten tussen de school en het gezin.
	EP2	De kleuteronderwijzers zijn geïnteresseerd in en vertrouwd met de diverse thuiscontexten waarin de kleuters opgroeien en creëren gerichte kansen om deze diversiteit positief te benutten en om ervan te leren.
	EP3	Het schoolteam betreft de ouders bij de vormgeving en de uitvoering van de onderwijsleerpraktijk en bij momenten van besluitvorming.
Educare	EC1	Het schoolteam stemt de infrastructuur af op de ontwikkelings-, onderwijs- en basisbehoeften van alle kleuters.
	EC2	De kleuteronderwijzers stemmen hun onderwijsleerpraktijk enerzijds af op het leren en ontwikkelen en anderzijds op zorg en verzorgende aandacht in verhouding tot de ontwikkelingsleeftijd van de kleuters.
	EC3	De kleuteronderwijzers benutten momenten van verzorgende activiteiten doelbewust om ontwikkeling te stimuleren bij de kleuters.
	EC4	De kleuteronderwijzers geven de samenwerking met de kinderverzorger vorm vanuit de basisbehoeften van de kleuters.
	EC5	De school neemt concrete initiatieven om het welbevinden van alle kleuters te screenen en te ontwikkelen.

Beleidsniveau

Visie	B1	In haar visie neemt de school aspecten op van kwaliteitsvolle kleuterparticipatie.
Beleid	B2	De school benut de beschikbare data (op schoolniveau en op individueel niveau) over de inschrijving en participatiegraad van de kleuters om doelgerichte acties te plannen gericht op het bevorderen van de kleuterparticipatie.
	B3	De school neemt initiatieven voor het verhogen van de kleuterparticipatie.
Afstemming partners	B4	De school stimuleert een samenwerking met externe partners om de eigen kwaliteit van de kleuterparticipatie te versterken.
	B5	De school werkt systematisch, planmatig en transparant samen met het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) om elke kleuter te ondersteunen van wie de ontwikkeling en het leerproces bedreigd wordt door een beperkte aanwezigheid.
	B6	Op niveau van de scholengemeenschap worden stimulerende initiatieven genomen inzake kleuterparticipatie (o.a. onder impuls van het aanspreekpunt kleuterparticipatie).

ONDERZOEKSMETHODE EN OPERATIONALISERING

Fase 2: praktijkvoorbeelden als inspiratiebron

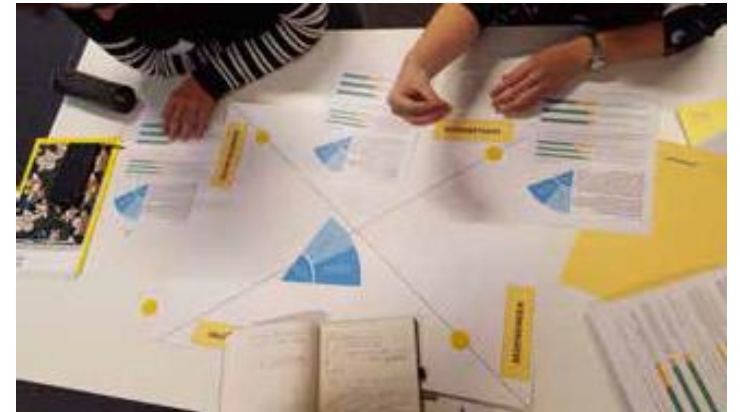
- 9 basisscholen, 1 school bubao
- Verloop:
 1. kennismaking en kadering van het bezoek
 2. oriënterend gesprek met het beleidsteam
 3. bezoek aan de kleuterklassen
 4. gesprek met kleuteronderwijzers over hun onderwijspraktijk
 5. focusgroep met kleuteronderwijzers/kinderverzorger
- **Selectiecriteria:**
 - Spreiding over hefbomen
 - Inschalingen 'overstijgt de verwachting' / info uit eerdere doorlichtingen
 - Spreiding over onderwijsverstrekkers, OKI-index
- **Contextgebonden verhalen, geen kant- en klare recepten**

ONDERZOEKSMETHODE EN OPERATIONALISERING

Fase 3: focusgroepen

- **Kleuterteams gevalstudies** -> aanbevelingen voor kleuteronderwijzers, scholen, ondersteunende partners en beleid
- **Interne en externe focusgroep**
 - Reflectie over verzamelde data
 - Input voor aanbevelingen
- **Samenstelling:**
 - Interne focusgroep = onderwijsinspecteurs
 - Externe focusgroep = afvaardiging pedagogische begeleidingsdiensten, K&G, Netwerk tegen kansarmoede, ouderkoepels, experten onderzoekswereld, lerarenopleiding...

ONDERZOEKSMETHODE EN OPERATIONALISERING

Beperkingen en sterktes van het onderzoek

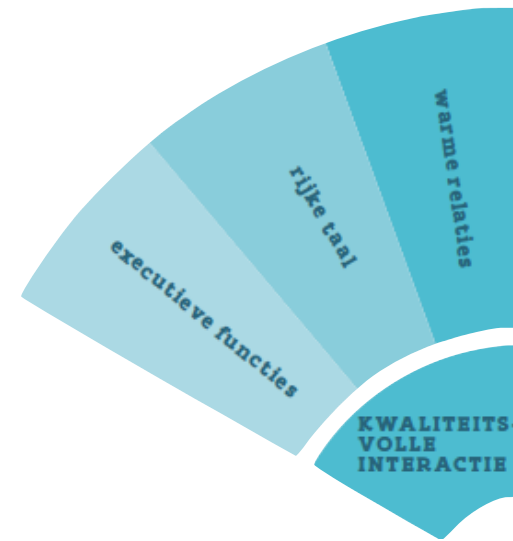
- Integratie in de doorlichtingen -> **sterk sensibiliserend effect**
 - Vorming, ondersteund materiaal, try-outs
- **Brede items** -> haalbaarheid tijdens de doorlichting
 - Aanwezige tendensen worden bevestigd door focusgroepen, soms 'rooskleuriger' beeld dan verwacht.
- **Triangulatie:**
 - Binnen DL: team met meerdere inspecteurs, meerdere gegevensbronnen
 - Verschillende onderzoeksluiken
- **Steekproef:**
 - in grote lijnen representatief
 - beperkte vertegenwoordiging scholen met uitgesproken kansarm publiek
- **Bubao:** diverse en specifieke context

EEN GREEP UIT DE RESULTATEN

HEFBOOM KWALITEITSVOLLE INTERACTIE

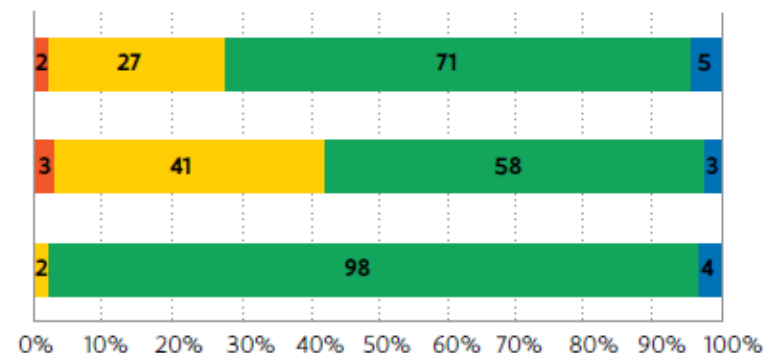
- **Warme grondhouding** kleuteronderwijzers. *Er is wel nog ruimte voor vertaling hiervan naar een meer bewuste omgang met de diversiteit binnen de groep kleuters.*
- **Executieve functies** zijn als concept nog weinig gekend. Wel impliciete aandacht voor aspecten ervan.
- Er is nog een weg te gaan op vlak van het creëren van een krachtige leeromgeving met voldoende aandacht voor het uitlokken van **rijke talige interacties** met alle kleuters.

De leraren bieden activiteiten en strategieën aan die de ontwikkeling, het probleemoplossend denken en de zelfregulatie van de kleuters bevorderen. (KI1)

De leraren hanteren een rijke taal en creëren activiteiten en situaties waarbij ze voor alle kleuters rijke talige interacties uitlokken. (KI2)

De leraren hanteren een laagdrempelige, warme, ontmoetende stijl in hun professionele relaties met kleuters. (KI3)

■ Beneden de verwachting ■ Benadert de verwachting ■ Volgens de verwachting ■ Boven de verwachting

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

Dit kan heel eenvoudig zijn: 'Hoe maak je een ketting (zoals iemand anders draagt)? Welke kleuren zijn gebruikt? Moeten we de kralen sorteren?...' Zo'n onderzoek kan in kleine groep gebeuren of met de hele klas. Bij een groter onderzoek vragen we de kleuters wat ze hier verder nog over willen leren... We zoeken activiteiten die passen bij het onderzoek en gaan bijvoorbeeld op uitstap om zaken verder te bekijken. (Uit het gesprek met het kleuterteam)

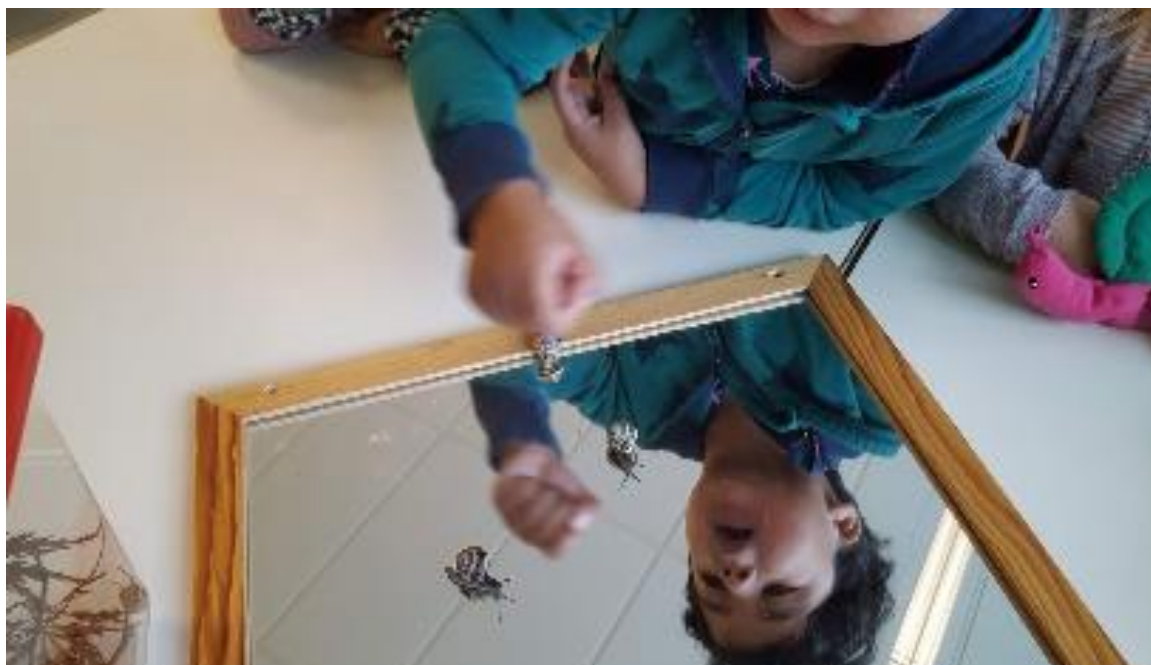

We hebben samen meer zicht op de ontwikkeling van de kleuters. We delen samen de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van de kleuters en zes ogen zien meer dan twee. (Uit het gesprek met het kleuterteam)

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

De kinderen denken niet in vakjes. Op de vraag hoe we iets kunnen doen, geeft het traditioneel onderwijs één antwoord, bijvoorbeeld 'lijm', hier opperen de kleuters ook 'plakband'. We onderzoeken hoe we kunnen plakken en geven zelf het voorbeeld door vragen te stellen, door kritisch te zijn. (Uit het gesprek met het kleuterteam)

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

Een conflict wordt in een gesprek met de kleuters van de verschillende kanten bekeken. Zo nodig bespreek ik het probleem eerst met de kleuters afzonderlijk. Er wordt gepraat én er wordt geluisterd naar elkaar. Ik stel ook voor dat ze het eerst proberen zelf op te lossen en als het niet lukt, dan kom ik. (Uit het gesprek met het kleuterteam)

We leren de kinderen verwoorden wat ze voelen: 'Stop, niet doen!' maar ook 'Ik heb een probleem' of 'Wil je mij helpen?' We zetten bewust in op het gebruik van deze zinnen. (Uit het gesprek met het kleuterteam)

EEN GREEP UIT DE AANBEVELINGEN

HEFBOOM KWALITEITSVOLLE INTERACTIE: de ontwikkeling van de kleuter centraal!

Voor (startende) kleuteronderwijzers

- Speel in op de ontwikkeling van de kleuter. Plaats de kleuter centraal, niet de activiteit.

Voor scholen

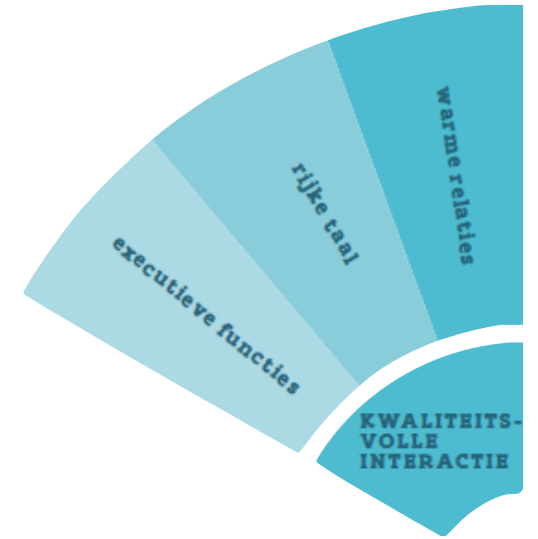
- Gebruik wetenschappelijke inzichten als handvaten om de klaspraktijk vorm te geven.

Voor de lerarenopleiding

- Aandacht in het curriculum voor kwaliteitsvolle interactie (taalgericht onderwijs, omgaan met diversiteit...)
- Voldoende stages bij de jongste kleuters en nabije stagebegeleiding

Voor nascholers, pedagogische begeleiding en beleid

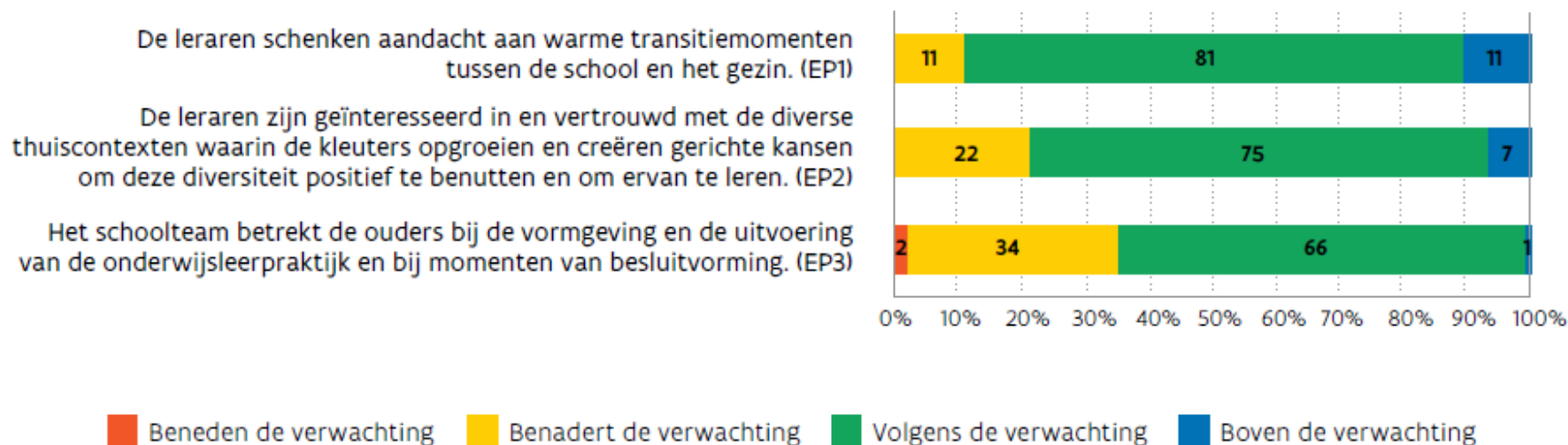
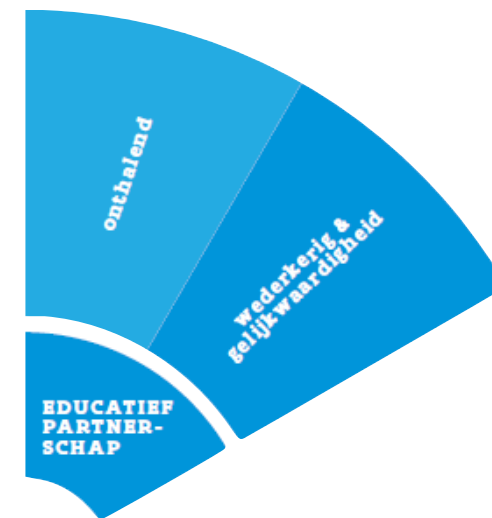
- Stem het nascholingsaanbod af op de noden van de kleuteronderwijzers, met aandacht voor de jongste kleuters.

EEN GREEP UIT DE RESULTATEN

HEFBOOM EDUCATIEF PARTNERSCHAP

- In vele scholen ontbreekt nog een duidelijke visie op educatief partnerschap. **Onthalend beleid**, maar barrières.
- **Wederkerigheid en gelijkwaardigheid** blijven een uitdaging.
- Kleuteronderwijzers nemen een belangrijke opdracht op qua opvoedingsondersteuning.
- **Brugfiguur** = belangrijke schakel in partnerschapsmodel.

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

Het gevoel geven aan ouders: 'vertrouw mij maar, het is ok' is belangrijker geworden voor mij, nu ik bij de jongsten sta. Ouders nemen mij in vertrouwen als er iets niet loopt, dat betekent ook heel veel voor mij. Ik besef veel meer dan vroeger dat dit belangrijk is. Dat ouders zich gehoord voelen en dat je samen het beste wil voor het kind. (Uit het gesprek met het kleuterteam)

Het is een groot voordeel dat de ouders bij het ophalen tot in de klas komen. Ik neem dan de tijd om zaken heel goed uit te leggen, eventueel met de computer erbij. (Uit het gesprek met het kleuterteam)

Alle 23 ouders zijn op oudercontact gekomen! De ouders die in eerste instantie niet wilden komen, kregen we bijna niet buiten. Ouders pikken veel dingen op, zijn fier op hun kinderen en krijgen ook bevestiging over hoe ze bezig zijn. (Uit het gesprek met het kleuterteam)

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

Ouders mogen blijven in de klas tot de vragen die ze hebben, opgelost zijn. Je merkt het als dit het geval is, dan nemen ze afscheid. Je haalt er veel uit ouders te laten meedraaien in de klas. Het is een win-winsituatie: ze leren de taal en de klaswerking kennen, ze werken echt mee. Zij helpen jou en jij helpt hen. (Uit het gesprek met het kleuterteam)

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

Het Ik-boekje helpt kleuters met nood aan taalondersteuning bij het vertellen. Het helpt ons ook om hun leefwereld en cultuur beter te leren kennen. Zo weet je ook wie wie is en hoe familieleden aangesproken worden ... De kleuters kijken hier dagelijks in. Ouders en kinderen hebben graag dat we hen kennen. (Uit het gesprek met het kleuterteam)

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

Vóór de aanmeldingsperiode ontvangen we de ouders in de school. We richten dan van 16u tot 20u doorlopend workshops in over thema's als zindelijkheid, slapen.... Externe partners zoals het Huis van het Kind zijn hierbij present. Alle klasjes zijn open en er is telkens een kleuteronderwijzer aanwezig. Als ouders interesse hebben in een thema, kunnen ze vragen stellen.... In kleine groepjes werken loont, het is veel laagdrempeliger. (Uit het gesprek met het beleidsteam)

Bij het eerste contact voel je soms al dat het niet zo gemakkelijk gaat. Dan ga ik op huisbezoek, gewoon even een koffie drinken. Zo nodig verwijs ik dan door naar het Huis van het Kind, maak ik de mensen wegwijs, ga ik mee naar het OCMW ... (Uit het gesprek met het beleidsteam)

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

Dat betekent dat we niet alleen bij ouders maar ook bij onszelf soms 'drempels' en vooroordelen moeten weghalen. Ouders verwelkomen doe je door ook die ouder die niet lekker ruikt of er wat anders uitziet een hand te geven. Of door iemand die niet onmiddellijk teruglacht te blijven verwelkomen. (Uit het gesprek met het beleidsteam)

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

Over de moedergroepen die een brugfiguur opzette:

Hoe doen wij het, hoe doen jullie het en wat kunnen we van elkaar leren? In het begin vreesden de ouders een hete adem in de nek. 'We gaan hier een keer vertellen hoe het moet.' Het is een heel proces geweest om er een spontane groep van te maken, om diversiteit te normaliseren. (Uit het gesprek met het kleuterteam)

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

Over huisbezoeken door een cliëntverantwoordelijke in het bubao:

We merken dat dit drempelverlagend werkt voor ouders omdat ze het gevoel hebben dat het kind in zijn totaliteit wordt gezien en omdat we aandacht besteden aan het klimaat dat het kind nodig heeft. We erkennen hen als expert op vlak van wat het kind nodig heeft en dit geeft vertrouwen. (Uit het gesprek met het beleidsteam)

EEN GREEP UIT DE AANBEVELINGEN

HEFBOOM EDUCATIEF PARTNERSCHAP: samenwerken met ouders en de buurt!

Voor (startende) kleuteronderwijzers

- Zorg voor een lage drempel en zet in op verbinding.

Voor scholen

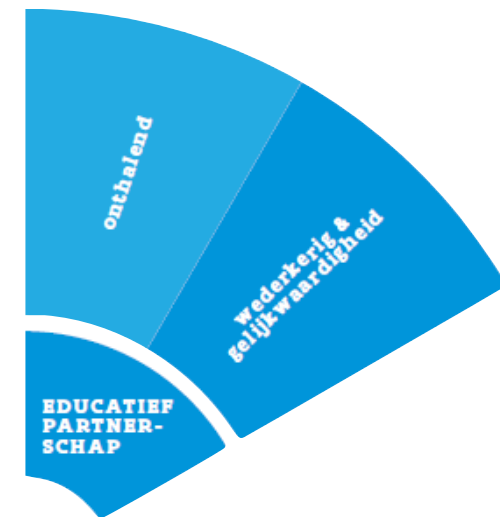
- Zorg voor een gedragen en schooleigen visie op educatief partnerschap.

Voor de lerarenopleiding

- Voorzie in het curriculum voldoende aandacht voor educatief partnerschap met ouders.

Voor het beleid

- Tijd en ruimte voor educatief partnerschap in de opdracht van kleuteronderwijzers.
- Stimuleer de samenwerking met brugfiguren;

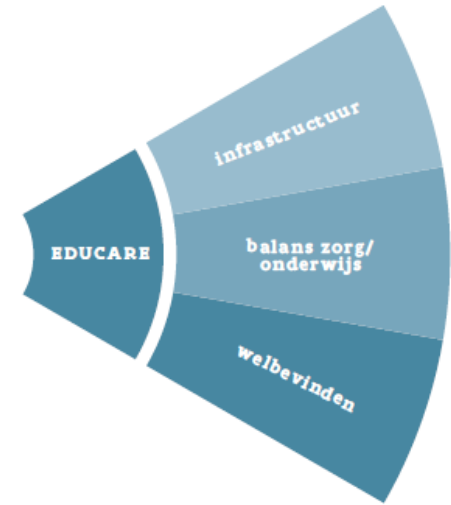

Kwaliteitsvolle kleuterparticipatie

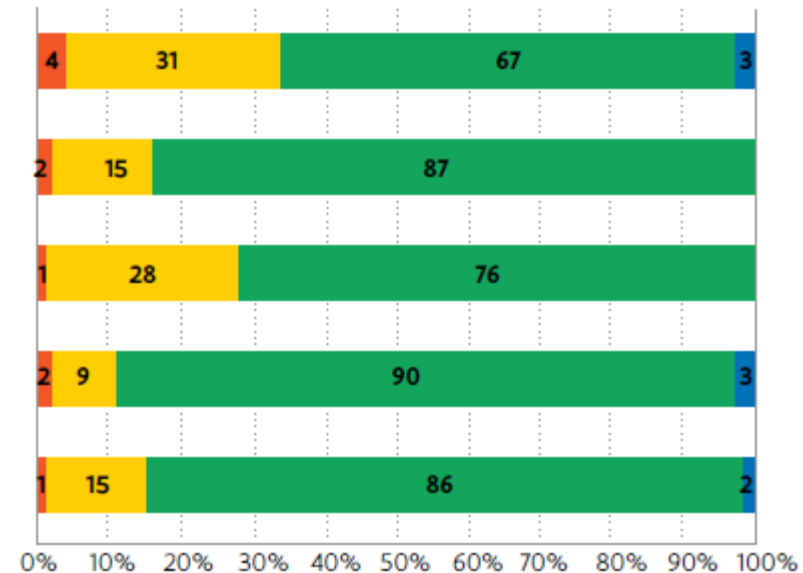
EEN GREEP UIT DE RESULTATEN

HEFBOOM EDUCARE

- Het **concept van educare** is nog geen overheersende mindset in scholen.
- **Kinderverzorgers** -> kentering in het veld
- **Infrastructuur**: denkoefening is nodig

- Het schoolteam stemt de infrastructuur af op de ontwikkelings-, onderwijs- en basisbehoeften van alle kleuters. (EC1)
- De leraren stemmen hun onderwijsleerpraktijk enerzijds af op het leren en ontwikkelen en anderzijds op zorg en verzorgende aandacht in verhouding tot de ontwikkelingsleeftijd van de kleuters. (EC2)
- De leraren benutten momenten van verzorgende activiteiten doelbewust om ontwikkeling te stimuleren bij de kleuters. (EC3)
- De leraren geven de samenwerking met de kindverzorg(st)er vorm vanuit de basisbehoeften van de kleuters. (EC4)
- De school neemt concrete initiatieven om het welbevinden van alle kleuters te screenen en te ontwikkelen. (EC5)

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

We gebruiken echt elke centimeter van het gebouw om les te geven, ook de gang doet hiervoor geregeld dienst. (Uit het gesprek met het beleidsteam)

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

Er zijn veel ongelukjes bij de jonge kleuters. Met twee zijn zorgt ervoor dat de activiteiten verder kunnen lopen. Maar dan sta je wel alleen voor een grote groep kinderen. Dit is bij het begin van het schooljaar een probleem. Kinderen willen getroost en geknuffeld worden op de schoot. Als je er vier hebt die elkaar aansteken met huilen ... (Uit het gesprek met het kleuterteam)

EEN GREEP UIT DE AANBEVELINGEN

HEFBOOM EDUCARE:

zorg en ontwikkeling gaan hand in hand!

Voor (startende) kleuteronderwijzers

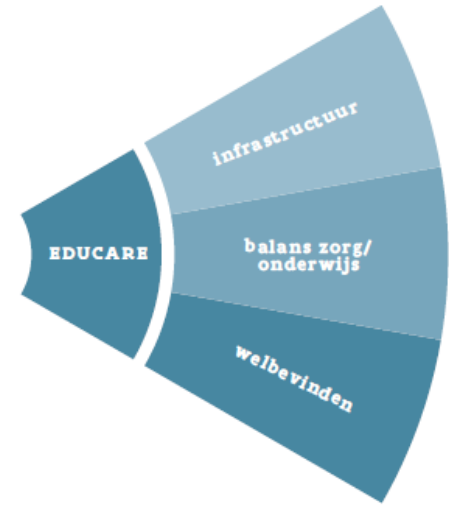
- Zorg voor een pedagogische invulling van routine- en verzorgende momenten.

Voor scholen

- Zet in op pedagogische continuïteit (doorheen de dag, van kinderopvang naar kleuterschool).

Voor het beleid

- Alle schooltijd is onderwijstijd.
- Meer afstemming tussen kinderopvang en kleuteronderwijs.
- Kinderverzorgster als volwaardige functie met duidelijke taakstelling
- Pro-actievere afstemming van infrastructuur;

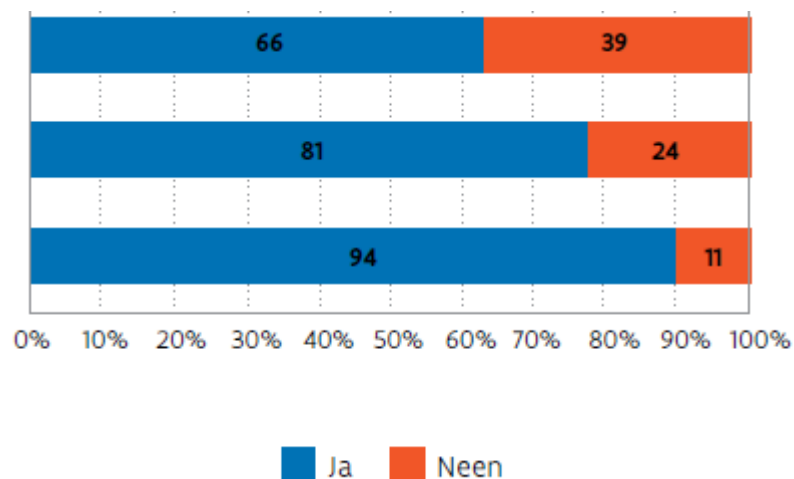

EEN GREEP UIT DE RESULTATEN

HEFBOMEN VISIE en BELEID

- Waaier aan initiatieven -> belang van een **doelbewuste visie**.
- Open overlegcultuur zorgt voor eigenaarschap.

In haar visie neemt de school aspecten op van kwaliteitsvolle kleuterparticipatie. (B1)
De school benut de beschikbare data (op schoolniveau en op individueel niveau) over de inschrijving en participatiegraad van de kleuters om doelgerichte acties te plannen gericht op het bevorderen van de kleuterparticipatie. (B2)
De school neemt initiatieven voor het verhogen van de kleuterparticipatie. (B3)

-
- The diagram is a circular sunburst chart illustrating the components of a school's social climate. It is divided into two concentric rings. The outer ring contains eight segments, and the inner ring contains two segments. The segments are labeled as follows:
- Outer Ring (clockwise from top):**
 - CTB
 - schoolgemeenschap
 - lokale actoren
 - gedragen
 - schoolleiden & specifiek
 - diversiteitsbeleid
 - informatiebeleid
 - beleid
 - Inner Ring (clockwise from top):**
 - Aanstekende patronen
 - Visie

A horizontal stacked bar chart with three bars representing different age groups. The x-axis is labeled from 0% to 100% in 10% increments. The top bar (18-29) has a blue segment of 81 and an orange segment of 22. The middle bar (30-49) has a blue segment of 84 and an orange segment of 21. The bottom bar (50+) has a blue segment of 33 and an orange segment of 72.

Age Group	Threat to Security (Blue)	Not a Threat (Orange)
18-29	81	22
30-49	84	21
50+	33	72

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

We bouwden samen met het hele kleuterteam aan een visie. Dit was een langdurig proces dat bottom-up verliep. We kozen voor ontwikkelingsgericht werken en wilden de randvoorwaarden hiervoor realiseren. Daarom richten we de peuterklas en eerste kleuterklassen gemengd in. Peuters blijven twee jaar bij dezelfde kleuteronderwijzer omdat dit het vertrouwen versterkt. (Uit het gesprek met het beleidsteam)

Er zijn geen drempels om zaken door te spreken. Mensen mogen meedenken, we worden gehoord en dit geeft een enorm goed gevoel. (Uit het gesprek met het beleidsteam)

Je hoort de kleuteronderwijzers zélf nadenken. ‘Waarom zouden we het zo doen? Want de school staat voor dat ...’ (Uit het gesprek met het beleidsteam)

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

Tijdens pedagogische studiedagen kwamen voorbeelden uit andere scholen aan bod, werden oefeningen gemaakt, filmpjes met gastsprekers bekeken ... Kleuteronderwijzers kregen ruim de kans feedback te geven op de voorstellen. Deze aanpak zorgt ervoor dat iedereen mee is in het verhaal en op dezelfde lijn zit. Het traject loopt nog steeds: tijdens elk zorggesprek komt het achterliggende denkkader aan bod, na elke vakantie ... (Uit het gesprek met het beleidsteam)

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

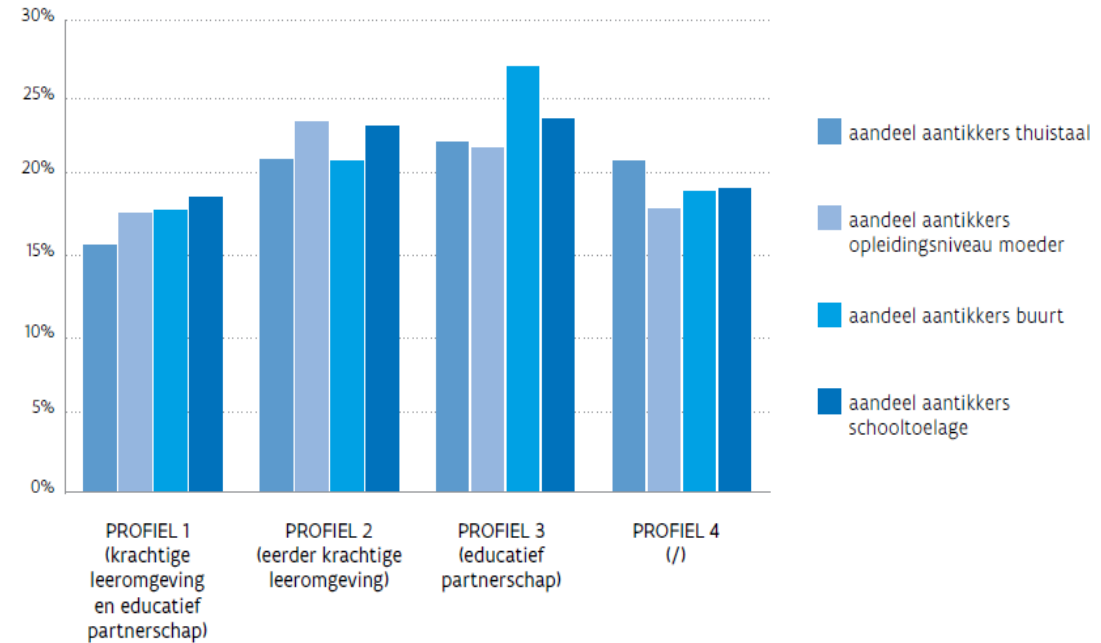
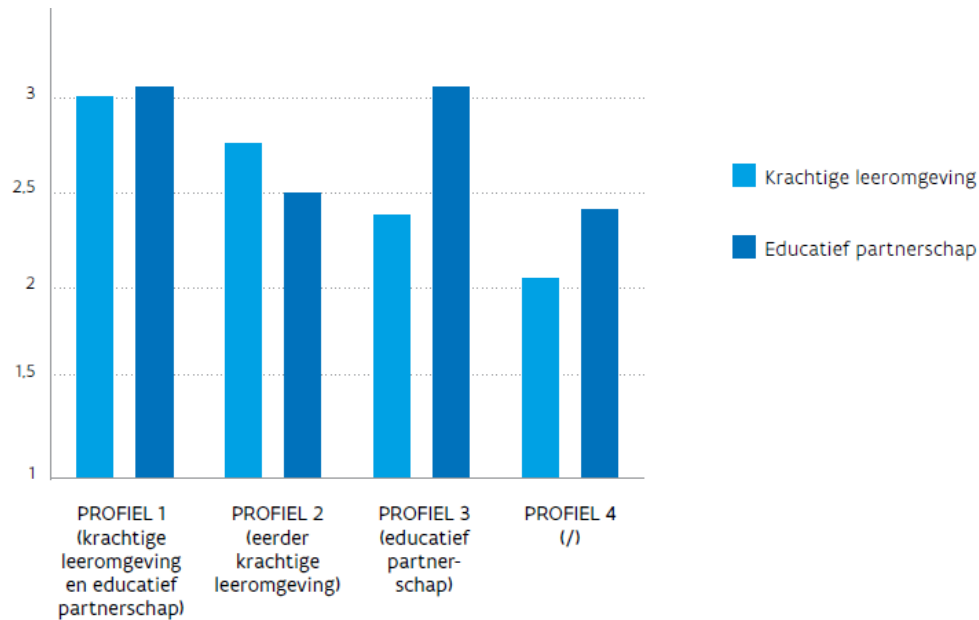
Het multidisciplinair samenwerken bevordert het werkplezier, geeft energie, maakt dat je kan steunen op collega's als je een slechte dag hebt.

*We stelen met onze ogen. Dankzij de geïntegreerde werking met het MFC op dezelfde site en vaak ook tot op de klasvloer pikken we constant zaken van elkaar op. We scholen onszelf voortdurend bij op (ortho)didactisch vlak.
(Uit het gesprek met het beleidsteam)*

EEN GREEP UIT DE DATA-ANALYSE

Welke profielen van scholen kunnen we onderscheiden op vlak van kwaliteitsvolle kleuterparticipatie?

Met welke aspecten uit de bredere schoolcontext hangt de kwaliteit van de praktijk op vlak van kleuterparticipatie samen?

- **Samenwerking** met partners
- Datageïnformeerd beleid, gebaseerd op duidelijke **visie** op vlak van KKP
- **Onderwijskundig beleid**, borgen en bijsturen van de kwaliteit, aandacht voor **taalgericht onderwijs**, kwaliteit van de onderwijsleerpraktijk

EEN GREEP UIT DE AANBEVELINGEN

HEFBOMEN VISIE, BELEID EN AFSTEMMING MET PARTNERS:

Maak samen school! Leer van elkaar!

Voor (startende) kleuteronderwijzers

- Onderwijs is teamwork.
- Blijf je professionaliseren.

Voor scholen

- Ontwikkel een gedragen denkkader als houvast -> KKP.
- Werk samen met ondersteunende partners.
- Wend uren, personeel en opdrachten flexibel aan om de ondersteuning op de klasvloer te verbreden.

Voor ondersteunende partners (lokale partners, SG, CLB, PBD...)

- Investeer in (lerende) netwerken KKP.
- Sensibiliseer en stimuleer schoolteams om een schooleigen beleid KKP te ontwikkelen.

Voor het beleid

- Continueer en verbreed de expertisedeling in lerende netwerken.
- Geef de ondersteunende partners een duidelijke en proactieve opdracht KKP.

TOT SLOT OMDAT KLEUTERONDERWIJS BELANGRIJK IS...

Het rapport sluit af met een oproep aan alle betrokkenen om samen de schouders te zetten onder kwaliteitsvolle kleuterparticipatie.

EEN WELGEMEEND DANKJEWEL!

Aan alle participanten van het onderzoek: kleuteronderwijzers en directies, leerlingen en ouders, ondersteunende partners, experts...

